

191.

UJ KELET

ZSIDO • POLITIKAI • NAPILAP

Tizenkét golyó

A háboruvesztés Németországon a firenzei Machiavelli szelleme kísért. Politikai gyilkosságok brávélebernyegei sötétítik el a jobbsorra szánt nép tegnapját és holnapját. Egész sor kiváló elmének kellett ez életből eltakarodnia, mert utjában állott a reakciónak, amely eszközben nem válogatva tör célja felé. A cél a Hohenzollerni monarchia helyreállítása, a militarizmus újraélesztése, terrornak és pániknak fokozott tűz vas-uralma. Ott kezdik, ahol rombolni és bomlasztani lehet. A köztársaság első pilléreit döntik ki egyenként, a körülhatárolt radkális és néppárt politikusokat. Eddig csak a socialista vezéreket irgogták, de soha vannak már a polgári politikusok is; az első, akivel megkezdik, Mathias Erzberger. Háromszorra végezték vele, mint a középkori bakók szokták. Az első golyókat tavaly januárban löve testébe egy „fanatikus”. Heteken át küzdött életveszedelmes sérüléseivel, miután az azelőtt való hetekben a szélsőnationalista Helfferich pamflát-revolvergolyói ellen küzdött. Meggyógyult. Mastélvig tartott, míg a két merényletet kiboverte. Már-már újra a küzdőtérre lépett, már rehabilitáltak, újra képviselőnek választották, már intett neki a jövő, hogy folytassa abbaszakadt pályáját és álljon az élre, ahol a köztársaság vezetőférfiai verekszenek. Az őszi kampány Erzberget, a centripárt vezérét várta — erre most a badeni Griesbachon, ahol üdülői volt, elébe ugrik két újabb „fanatikus”, mellének szegzik a revolvereiket, tizenkét golyót küldenek a testébe. Hogy egészen biztosan végezhesenek vele. És végeznek is vele. Diez barátja és képviselőtársa, aki vele volt, csak megbeszült: őt nem akarták ártalmatlanná tenni.

Helfferich erkölcsileg akarta kivégezni, Oltwig von Hirschfeld porosz junker az életére tört, de megölni csak most lehetett Erzberger Mátyást. Mi volt a bűne? A háboruban békét akart, a békében háborút kezdett. Tizenhét elején az első polgári politikus volt, aki sürgette a gyors békekötést. A nacionalisták eszelősnek nyilvánították, egy legyintéssel akarták elintézni. De Erzberger megmaradt — defétistának. Tiszta látta — amit akkor már a katonapárt is látott, csak nem mert bevallani — hogy a háboru elveszett, az összeomlás minél később jön, annál katasztrofálisabb. Lenézés és gyűlölet volt a fizetség az igaz szóért és az a nagy igazságtalanság, hogy az összeroppanásért őt és a békebarát szocialistákat okolták. Nagyon halás vagy igazságos az ellenség se volt hozzá: a győző tetszelgett magának a pozban, hogy egy nép nyekára tette a talpát. Ez már a győző morálja: a könyörtelenség meztelen kardját suhogtatja a békekunyerálók felé. Erzberger nem volt tulságosan férfias a csapások pillanatában: térdnélíva könyörögte Poch marsall előtt az elnézést és a kegyelmet népeinek. Ahogy a tabornagy írja: „zokogott a német békeküldött.” Ezt a szentimentalizmust sem akarták megbocsátani Erzbergernek. Senki sem látta ezt a sirást a levert nép tragikus feljajdulásának, meri a junker még csörgette kettétört fringiját, még káromkodott, fenyegette: méltóságosan, hősi pózzal akarta a népet kardjába dönteni.

A béke defétistája a politikában kemény volt és körülhatárolt. Ő volt az első köztársasági kormány pénzügyminisztere, ő hozta be a „rettenetes” vagyonadót: hatvan százalékot vett el a vagyonokból az államnak, hogy az elávas pazarlást, a háborút kiheverje az or-

szág. A merész császárválasz meg is mentette Németországot a teljes anyagi szétzúléstól, de Erzbergernek nem tudták megbocsátani. A felső tömegek, akiket a tőkék megvámolása elsősorban érintett, harcot indítottak ellene, megbuktatták és kormányképtelenné tették. Egészen hiába, mert az adójavaslat nem bukkolt vele, azt végrehajtotta az utóda, aki a hatvanszázalékos váltás nélkül ugyancsak nem tudott volna a meglékelt kormányhajóval boldogulni. A gyűlölet azonban ott maradt Erzberger körül, őt kereste életre-halálra, benne látta a jobbpárti politika későbbi akadályát is: most végre bosszút állt rajta és eltette az utóból. Az eszköz a célért van és Erzberger Liebkecht, Haase, Eisner után csak további szentesítése a német reakció machiavellizmusának. Egy nagy német uralkodó, második Frigyes, Anti-

machiavell című könyvében minden korok legkártekonnyabb politikusának mondja az erkölcs-telen Borgiák imádóját, a véres és elszánt zsarnokságért, a törrel és gyilkokkal játszó önkényért lelkesülő firenzei köztársasági kancellárt, Nicolo Machiavellit. De a német reakció nem hallgat nagy halottjaira: ő a kártekonny doktrinér véres tanításait követi és alkalmazza. Utan-utófélen brávék leselkednek. A játék, amelyen csunya, olyan vakmerő. Németország jövője guggol a török és a revolverek előtt: könnyen megeshet, hogy ezt is megölik. Az ellenség még résen van, figyel, az „elszigetelt” fanatikusokat egymással ülteti és azt mondja: a rendtelenség rendszere. És benn az országban is lesben áll egy rettenetes valaki: az anarchia. Ha ingerlik, előtör és akkor jaj az életbenmaradtaknak!

Erzberger politikai bosszu áldozata

A gyilkosság részletei - Erzberger politikai pályafutása - Lassu nyomozás

Az Uj Kelet tudósítójától

Berlin, augusztus 27. Szörnyű politikai büntényt követtek el egy kis badeni fürdőhelyen: Mathias Erzberget, a német politikai élet egyik kiemelkedő alakját, két fiatalember revolverlövésével leterítették és megölték. Erzberger Griesbachban, egy schwarzwaldi nyaralóhelyen tartózkodott a családjával együtt. Rendes napi sétáján, Dietz képviselővel a griesbachi országuton ment, amikor hirtelen két fiatal ember támadt rájuk. Az egyik pisztolyt rántott ki a zsebéből és Erzberger és Dietz felé célzott. Az első golyó Dietzt érte, aki a vállán sebesült meg és összeesett. Erzberger menekülni akart, de a támadók követték, többször utána löttek és a golyók találtak is. Erzberger már súlyos sebekkel feküdt a földön: a merénylők még mindig tüzeltek. Tizenkét golyó hatolt át a testén, amelyek hamarosan megölték. Közben Dietz magához tért, Erzbergerhez vándszorgott, aki akkor már halott volt. Ezt a jelenetet a gyilkosok még végignézték és csak akkor menekültek el, amikor Dietz bement a községbe segítségért. Erzberger holtteste egész délután a gyilkosság színhelyén maradt. Az egész környéket lezárta a csendőrség, hogy a gyilkosok ne tudjanak elmenekülni.

Politikai gyilkosság

Annyi már most egészen kétségtelen: politikai gyilkosság történt. Másfél évvel ezelőtt már megkíséreltek ellene merényletet. Akkor Berlinben egy fiatal gimnazista fordította a viharos parlamenti vezér felé revolverét. Erzberger megsebesült ugyan, de sebesüléséből néhány hét alatt felépült. Az a két fiatalember, akik a német politikának ezt a vezéralakját végleg lesújtotta: a német forradalmi erjedés történetébe új lapot írt. Németországban eddig ismeretlen fegyver volt a politikai gyilkosság: a forradalom kitörése óta azonban, a forradalom felforgató áradatában, amely a vesztett háboru után megzavarta a nyugodt német idegéletet is, mind sürűbben tett igazságot a fanatizmus, mind sürűbben ragadott fegyvert a kétségbeesett kéz, hogy a halállal oldjon meg problémákat. Karl Liebkecht, Róza Luxemburg, Kurt Eisner, Auer és mások estek a véres terror áldozatául. A forradalom jobb oldaláról nyult ki mindig a véres kéz: az ellenforradalom elszánt terroristái terítették le egymásután a német forradalmi mozgalom vezető egyéniségeit. Utolsó a sorban most Mathias Erzberger.

Erzberger nem volt tulságosan szimpa-

tikus egyéniség. A német parlamentarizmusban azonban két évtizeden át dolgoz, munkás, pártszervező, nagy energiájú politikus, aki egyszerű falusi iskolából, ahol tanító volt, emelkedett a politikai élet legmagasabb polcaira. Róla el lehet mondani: világtörténelmet csinál és része volt népe sorsának intézésében. Egyetlen német politikusnak sem volt annyi ellensége, mint neki, de egyetlen német politikus se lépett ki olyan nyíltan elveivel és hívta ki olyan nyíltan ellenségeit, mint ő.

Erzberger a forradalomban

A forradalom kitörésekor Erzberger Badeni Miksa kormányában a három parlamenti államtitkár között volt. Ő is, mint Scheidemann, David és Südekum, már 1917. óta a megegyezéses békét hirdette. Az összeomlás Erzberget, a centrum vezérét, a politikai életben még előbbre tolt. Ő volt az, aki az antanttal megkötötte a fegyverszünetet. Mint az „Erlebnisse im Weltkrieg” című művében megírja, már ettől a naptól kezdve kihívta a jobboldali ellenforradalom: a monarchisták gyűlöletét. Ebből a gyűlöletből fakadt az első ellene elkövetett merénylet, közvetlenül a Kapp puccs előtt. Az elmúlt télen érdekes és izgalmas pere volt, amelyben Helfferich támadta, szidalmazta és a „haza megrontója”-nak nevezte.

Erzberger, a német birodalom egykori pénzügyminisztere ellen elkövetett gyilkosság roppant izgalmakat keltett Berlinben és egész Németországban. Erzberger az utóbbi két esztendőben visszavonult a politikai élettől, újabbban azonban ismét befolyáshoz kezdett jutni: már várták megjelenését a politikai élet térében. A jobboldali pártok erősen támadták: különösen azért, mert az összeomlás idején a baloldali pártokkal tartott és a baloldali pártokkal vitte a centrumot. A birodalmi kormány a gyilkosság hírére azonnal összeült, hogy megbeszélje a teendőket. Tartanak attól, hogy a munkásság, különösen a keresztényszocialista tömege, nagy izgalmanak hatása lehet. Dr. Wirth kancellár részvét-táviratot intézett Erzberger özvegyéhez. A birodalmi kormány is táviratban fejezte ki részvétét Erzberger családjának.

A gyilkosságról még alig rendelkezik részletekkel a rendőrség. A nyomozást nagy eréllyel folytatják az egész hegyvidéken. Berlinből detektívek utaztak a Schwarzwaldba; eddig két fiatalembert sikerült elfogniok, akiket a gyilkosságban való részvétellel gyanúsítanak. A volt miniszter holttestét Berlinbe szállították.

Industria
artonaje
A.
CLUJ
7-57
2298-1

Liget-

otás győgy-
szegények,
k. Vaso-
és üdülőök
degerősítő,
gyó kurák

Uj Kelet (v.
Király-ter) No.
1-4 a wagon-
irányából és
szállítási irada.

nebe!

ddán rak-
r. 400yard)

rt cégnél

élyrészi
rakata: 1921

ni oldal)

egészséghez
ntán

andentti:
szoci Gyár
LOZSVAR

tuoroni
ra elgany-
készt (1208)

MON

Kereske-
ramgyár
acját, kitanó
lmi fajborait
(-u.) 22

nyve

tehető a
Ara 30 lel

en

get

tt-
k-
ba

öp

) 13

ett
1921

Gyermek sport-kocsi 395 leltől feljebb

Palesztinai küldöttek a kongresszuson

Kiutasított munkások
Mrs. Fels újjáépítési tervei

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Jeruzsálemből jelentik: A karlsbadi kongresszuson a következő jelölteket választották: Báro James Rotschild, Boris Goldberg és Dávid Jellin a cionisták részéről, dr. G. Bruckot a cionista ellenzék választotta. A Bné Benjamin csoport küldöttei: Itama ben Avi, a „Dvar Hajom“ főszerkesztője, Aaronson kapitány és Brandeis főbíró. A mizrachi megválasztotta: I. L. Cohen-Eischman, I. M. Margolius és M. Ostrowski rabbikat, azonkívül G. Meiselt. Az „Achdut Haavodah“ választottjai: Berl Katzenelson, a „Kuntress“ szerkesztője, A. Blumenfeld, a palesztinai Munkáslap titkára, Ben Cwi, Ottinger, S. Lewkowitz és I. Tobenkin. Hapael Hazair küldöttei: Sprinzak, Jaffe, Soslowsky és Wilkansky.

A Waad Leumi elnöksége a májusi eseményekkel kapcsolatos intézkedések ügyében főkerezte a kormányzót, arra kérve, hogy több zsidó munkás kiutasítását, akik a zavar előidézésével voltak vádolva, vonják vissza. A kormányzó azonban csak azokat volt hajlandó visszavonni, akik ottomán állampolgárok.

Mrs. Fels, kiváló amerikai cionista elvtársnőnk több hónapot töltött Palesztinában, ahol az újjáépítési módokat tanulmányozta. Mrs. Fels most visszautazott Amerikába, hogy terveit ottan szakemberekkel megbeszélje. Mrs. Fels még a tél beállta előtt visszautazik Jeruzsálembé.

A kormány a keresztény és mohamedán előkelőségeket konferenciára hívta össze, hogy a városi képviselőtestületi választásokat és a középiskolai nevelést megbeszélje.

— **Japánok a zsidókért.** A Manchester Guardian jelenti: Mint ismeretes a népszövetség, a legfelsőbb tanács referátuma alapján szeptemberben fog dönteni a palesztinai mandátum kérdésében. Ezalkalomból a japán lapok is hosszabb cikkeket írnak az zsidókérdésről és az előkelő Nichi-Nichi azt indítványozza, hogy időképen Japán illeti meg a protektorátus, mert Japán az ázsiai rab-népek szabadságát jelenti. Nem valószínű, hogy az angolok túlzott szimpátiával fogadják ezt a japán érdeklődést, de zsidó szempontokból fontos tudni, hogy a távoli Japán is élénk figyelemmel kíséri a zsidó kérdést. Nem tagadható, az ázsiai népek protektorátusa Japán részről valószínűleg harcos jelszó az európaiak ellen.

Wekerle

Írta: Szabó Imre

A szabadságra való forradalmi törekvések idejében született, 1848-ban és a reakció fojtogató levegőjében hagyta el az életet, amely kevés politikai számára volt olyan változatos és izgalmas, mint neki. Azaz hogy csak változatos volt, mert az izgalmak kivétel nélkül, ő maga Sir Herbert Henry Asquithra emlékeztető fejével a legváltóságosabb helyzetben is fejedelmi nyugalmat mutatott. Akár mint aktív politikus, akár mint politikájáért szenvedő.

Amikor a kommunisták szanatoriumba való internálását rendelték el, szivart adott kísérelésnek és ezeket mondotta:

— Bolond ember az a Kun Béla. Hát én nem ugyanezt akarom amit ő? Csak hogy én lassabban és óvatosabban dolgozom!

A balanszizálás, a változó helyzethez való változó hozzáállás, a ravaszkodás politikusa volt, amilyenek az ország akkori gazdasági és nemzetiségi összetétele mellett a magyar urisztály érdekeinek figyelembevételével lennie kellett. Mert Tisza Kálmán után, aki a szentriben látta a nemzet gerincét és csak benne bízott, utána is a szentri irányította a magyarországi hatalmi körbe tartozó nemzetiségeket. De formájában másképp. A feudális és

„Uj demokrácia“ felé

Averescu, Argetoianu — Mihalache,
Lupu, Stere blokk — Jorga koalíciós kormányt akar

— Az Uj Kelet tudósítójától. —

A belpolitikai élet, a nyári szünet elmúltával, újra megélelt. A kamara őszi ülészaka elé minden párt nagy várakozással néz, mert most már bizonyos, hogy nagyfontosságú változások fognak történni. Az ellenzéki pártok intenzív agitációjával szemben a kormánypárt is erősen szervezkedik és úgy a sajtóban, mint népgyűléseken igyekszik megrendült népszerűségét visszaszerezni. Az aradi és szászvárosi népgyűlések után, amelyekben Averescu tábornok és Argetoianu belügyminiszter is részt fog venni, Bukarestben fognak több népgyűlést tartani, hogy a kormány a városi polgársággal újra felvegye az érintkezést.

Argetoianu tárgyal az ellensékekkel

A kormány már régebben tárgyalásokat folytatott az ellenzék egyes vezérével egy koncentrációs kormány létesítése érdekében. A tárgyalások többször megszakadtak. A kormány és a néppárt megbízásából most Argetoianu vette fel újból az érintkezést a parasztpárttal és dr. Lupuval, hogy őket a kormányban való részvételre bírja. A „Steagul“, amely a Marghilomán vezetés alatt álló párt szócsöve, megállapítja, hogy ezek a tárgyalások eredményesen folynak és úgy tudja, hogy hamarosan eredményre is fognak vezetni. A parasztpárt zöme elvben elfogadja a kormánnyal való együttműködés gondolatát, mert fel a „liberális veszedelemtől“. A párt vezérének, Mihalachonak a kérdésben még nincs kialakult véleménye és addig míg dr. Lupuval és Sterevel nem jutott megállapodásra, nem is fog állást foglalni. Lupu és Stere viszont, mint beavatottak mondják, hajlandók becsületos kompromisszumra elfogadható feltételek mellett.

Ami már most a feltételeket illeti, a néppárt többségének az a véleménye, hogy minél szélesebb alapot kell teremteni a tárgyalások számára, hogy a parasztpárttal és a többi, őszintén demokráta csoportokkal való együttműködés lehetőségét biztosítani lehessen. A liberálisok kormánybuktató akciója komoly formákat kezd ölteni, már pedig kormányra jutásukkal szemben az egész demokráta közvéleménynek súlyos aggodalmak vannak. A Bratianu-veszedelemmel szemben — mondják néppárti körökben — „uj demokrácia“ elkövetkezését kell hirdetni.

Vannak néppártiak, akik azt tartják, hogy

zentri politikának az európaiság látszatát kellett adni és a főrendiház elkéseredett ágaskodása és toporzékolása ellenére is megcsinálta a zsidó „vallás“ recepcióját, törvényes védelmet szerzett a felekezetenkívüliségnek és a klerikálizmussal szembeesőzte a kötelező polgári házasságot. Egy modern, a nyugat liberálizmussal szembeesőzte Magyarországot teremtett a milleniumi kiállításra. Az asszimilációt követelte, nem annyira a zsidóság boldogulásáért, mint a magyarság számarányának öregbítéséért. Egy kis zsidó rétegnek, a plutokraciának, néhány nagyiparosnak, földbírtokosnak, intellektuálnak kedvezett, de ezek rövidesen elveztek a zsidóság számára, mert kikeresteltek és csak a zentri fokozódó gyűlöletét hagyták a cserbenhagyott zsidó tömegek számára. Őket tették felelőssé, ha zsidó származású bankár földet vett az eladósodott zsentritől, beléjük ruktak, ha valamelyik zsidóból lett közéleti férfit magasabb állami tisztésre neveztek ki. Mert Wekerle ebben is liberális formát mutatott kifelé: meg akarta mutatni, hogy az „alkotmány sáncaiba“ bevonuló friss elemeket is föl kívánja használni a közélet javára. Nehány egyetemi katedra, egy két bírói állás, több középiskolai tanári kinevezés a népoktatás és a honvédelemnél való állásbábelőzés mutatták Wekerle jószándékát.

A magyar zsidóság asszimilációval, nem-

az új demokráta blokk csak úgy tudna igazán érvényesülni, ha ellenzékbe menne át, más szóval, ha a kormány lemondana és helyét másnak adná át. Ez az álláspont azonban több okból nem tud népszerűsége szert tenni. Először is az, hogy ez formális visszavonulást és a liberálisok teljes győzelmét jelentené.

Kétségtelen, hogy az érdeklődés központjában dr. Lupu személye áll és mindenki az ő feltételeire kíváncsi. Dr. Lupu környezetében azt állítják és ezt azok is megerősítik, akik vele tárgyaltak, hogy Lupu és Stere első feltétele Take Jonescu eltávolítása. Jellemző, hogy ez ellen Argetoianu belügyminiszternek állítólag kifogása sincsen. A tárgyalások mindenestre tovább folynak és Averescu visszatérése után — így hiszik optimista kormánykörökben — eredményesen be is fejeződnek.

Jorga a koalíciós kormány mellett

A várható kormányváltozás kérdéséhez különben Jorga Miklós is hozzászól, aki a „Neamul Romanesc“-ban hosszabb cikket írt. A cikkben Jorga Marsezcutnak, a liberális párt egyik vezetőjének, Kisenevben mondott beszéddel polezímál. Marsezcu maga is belátja — írja Jorga — hogy ma egy tiszta liberális párti kormány nem lehetséges. Az országot csak egy koalíciós kormány vezetheti, amely szabad választásokat folytathatna le. Nem lehet kétséges, fejezi be cikkét Jorga, hogy az új választások egy demokráta többséget eredményeznének és az új kormány a demokráta erők egyesítését képviselné. Más oldalról olyan hírek vannak elterjedve, hogy Jorgának külön terve van a belpolitikai válság megoldására. Ezt a tervet állítólag úgy a liberálisok, mint az ellenzék többi pártja is elfogadhatónak tartja.

Take Jonescu a Habsburgok és Hohenzollernek ellen

Páris, aug. 27. Az „Excelsior“ című lap tudósítója beszélgetést folytatott a Párisban időző Take Jonescu román külügyminiszterrel, aki előrebocsátotta, hogy nem politikai ügyben jött a francia fővárosba. A kis antant főcéljává jelölte meg a békeszerződéseken való minden változtatás megakadályozását. A Habsburgok visszatérésének kérdésében a kis antant államai szilárdan állanak elhatározásuk mellett. Nem fogjuk eltűnni — mondotta — a Habsburgok visszatérését Magyarországra, mint ahogy nem engedjük meg a Hohenzollernek restaurálását Németországban. A győztes államok a fegyverszüneti szerződést azzal a feltétellel kötötték meg, hogy ezek a dinasztiák eltűnjenek. A Habsburgok eltávolítása tehát formálisan egyike a békefeltételeknek.

zeti karakterének fölládozásával fizetett és nem vette észre, az antiszemitizmus mint tör fel a mélységből és hogy dagadnak hullámai. Amikor a koalíció idején másodszer lendül a kormányelnöki székbe, a hatalmat már Apponyival kell megosztania, aki a magyar fajtság és a keresztény szellem cherubjait állította a közoktatásügy kapujai elé és Polónyi Gézával dolgozott a zsidóknak az államhatalomból való kizorításán.

Liberalizmusa sem Bánffyban, sem Széll Kálmánban, sem Tisza Istvánban nem lett jóakaratu interpretációra. Keresztül és kasul kergették egymást a politikai problémák, késhegyig menő ellentétek domborodtak ki, de abban egyet voltak, hogy a nemzetiségek fölszabadításának ideje még nem érkezett el. Noha az 1905. évi januári választások (az akkori választások mellett is!) kilenc mandátumot juttattak a nemzetiségeknek. Talán ha Fajérváry Géza belügyminisztere Kristóffy választójoga alapján választanak és a nemzetiségek a törvényhozásban is úgy lehetnek volna képviselve, mint az országban, akkor talán a magyarországi zsidó-politika is más csapásokat keresett volna.

Az összeomlást megelőző évig Dánosra vonult vissza. Nem élt szemléldő, emlékiratosdit játszó életet, hanem szorgosan gazdálkodott, minden aprósággal törődve, ami a va-

Az a

— Az

Bécs, aug.

döntés járja ma a kormányzati delegáció most társunknak alkalossággal hosszabban befejezte a Fethy bey — cu új szempontból a zsidó-arab kétszempontot helyfontolásra nagy, hogy Genfben éppórárat, amely ez tárgyalni. Megjert nyoma sily amely a francia kodónak látszik vele folytatott ismertetőjű.

— A zsidó

kezdte nyilatkozni erősen hasonlít eszme, amelyet a számára, az arab általában hiszik. talán éppen a cionban csak most keA főok, ami keresendő, hogy euralta, amely most némileg háttérbe arab egység eszméglehetősen kezdőható, hogy ez őszaz arabok olasz, időkig török uralópropagandáról hilyesminek nyomaszerezleteteket hogy még a csekélyebb mint őállott, amelyek egyily módon demonvilágháboru ahelyebonyodalmaiknak,

Ezután a zsidóamelyről a bey tettekezőket mondot

— Nincs zsidó

ban, vagy mások azoknak éle nem aként helyénvaló

gyongyújtáshez kaplogott a politikai b

És amikor Tisza a leégett Gyöngyös kocsijában az állásában végleg elinté vált arcu Wekerle politikai láthatáron. ideje. A fiatal kirópróbalmozott, a szMóric gróffal, aki Vilmost vette magakészítésére és végül Isten újját látták a nagyok a Szabad sápadozva, rosszat, azt, hogy az antisz belseje és a front, pagandája következőirtózatosan fog kiro

Amig Wekerle robbant. De az akir Székesszékűvár aran Ottokár kénkövet fu ellen, Wekerle diplomátálva felelt.

— Reméllem

— méltóságos főnem mint ollanra célzott, felekezetet becikkele A méltóságos f

Abdullah Fethy bey a zsidó-arab kérdésről

Az arab delegáció vezetőjének nyilatkozata az Uj Kelet számára

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bécs, aug. 27. Egy arab tanulmányi küldöttség járja most be Európa fővárosait, hogy a kormányzati módokat tanulmányozza. A delegáció most utazik át Bécsen és munkatársainak alkalma volt a küldöttség tagjaival hosszasan beszélgetni a vezetőjük **Abdullah Fethy bey** — európai műveltségű ember — sok új szempontból megvilágítva fejtegette előttünk a zsidó-arab kérdést. Mindenesetre sok oly szempontot helyezett előtérbe, amelynek megfontolására nagyon is érdemesek. Megemlítette, hogy Genfben éppen most kerül kiadásra egy röpirat, amely ezt a kérdést fogja részletesen tárgyalni. Megjegyzései annál értékesebbek, mert nyoma sincs annak a zsidógyűlöletnek, amely a francia sajtón keresztül, oly igen uralkodónak látszik a vezető arab körökben. A vele folytatott beszélgetést az alábbiakban ismertetjük.

As arab nemsei mozgalom

A zsidó kérdés és arab kérdés — kezdte nyilatkozatát — nem egy szempontból erősen hasonlít egymáshoz. A nemzetiségi eszme, amelyet a cionizmus jelent a zsidóság számára, az araboknál nem olyan erős, mint általában hiszik. A modern arab propaganda-talán éppen a cionizmus mintája után, valójában csak most kezdett nemzeti jellegűt kapni. A főok, ami egészen természetesen, abban keresendő, hogy eddig a nyilvános életet a vallás uralta, amely most a legkülönfélébb okok miatt némileg hátrébb szorult. Ily módon ma az arab egység eszméje, az igazi nemzeti eszme, meglehetősen kezdeti alapon van. Nem tagadható, hogy ez összefüggésben van azzal, hogy az arabok olasz, francia, angol és a legutóbbi időkig török uralom alatt éltek s azok nemzeti propagandáról hallani sem akartak. Ahol ilyesminek nyoma mutatkozott, hallatlan kényeztetéssel vetették annak végét. Ehhez járult, hogy még a „független Arabia” is nem esélyesebb mint öt tejjesen független országból állott, amelyek egymással vígan hadakoztak és ily módon demonstráltak függetlenségüket. A világháború ahelyett, hogy véget vetett volna a bonyodalmainak, azt még hallatlanul fokozta.

A zsidó-arab ellentét

Ezután a zsidó-arab ellentétre tereltük a szót, amelyről a bey tulságos optimizmussal a következőket mondotta: — Nincs zsidó-arab ellentét és ha Jaffában, vagy máshol történnek is zavargások, azoknak éle nem a zsidók ellen irányul. Egyéb-ként helyénvaló itt megemlíteni, hogy egyes

jelentéktelen zavargások erősen túlzott színekben jelennek meg a sajtóban. A zsidó sajtó helyesen teszi, ha emlékezik arra, hogy a legutóbbi palesztinai zavargások nem voltak elszigeteltek, hanem például Egyiptomban, jelentősen erősebbek voltak, ahol pedig nem zsidók ellen irányultak.

Igy itélve, a zsidó-arab kérdés egészen más megvilágításban tűnik fel. Ez kizárólag arab és kizárólag zsidó ügy és hogy a közvetlen tárgyalások tárgyi kellekei nincsenek meg, az egyaránt tragédiája a zsidóknak és az araboknak. Az arabok antiszemitizmusáról beszélni azt hiszem egészen világos ostobaság. A zsidó és arab kérdés kielégítő megoldásának igazi akadályja nincs is és legkevésbé az arabok állítólagos zsidógyűlölete. Minden európai, akhosszabb ideig élt a Keleten, tudja, hogy a zsidók az arabok között mindig és mindenkor a legnagyobb szabadságot élvezték, sőt ha megérdemelték éppen olyan tekintélyre tettek szert, mint az arab kiválóságok. Amikor az arab világhíradalom virágzott, a zsidó tudós, hadvezér és államférfi, egész természetes jelenség volt.

Franciaország a kulisszák mögött.

Ma a zsidó kérdés lényegében más kérdésekkel van összefüggve. Palesztina mint zsidó ország — ma még az angol impérium dominiuma és mintegy Egyiptommal meglehetősen egység, így azzal együtt egy katonai egységét jelent. Ez a katonai egység a francia-szír érdekszféra ellenében épült fel és ha nem tévedek, a francia-angol előzsidai érdekeltségnek éppen ez az ütközője. Így nem habozok kijelenteni, hogy az antiszidó agitáció valódi központja zalahol Párisban van és főközpontja Szíriában. A zsidók áldozatainak az áldatlan vételkedésnek, amelynek a franciák nem akarnak véget vetni. Ebből a szempontból kell megítélni a francia sajtónak többnyire nem nagyon zsidóbarát megjegyzéseit és tudósításait. Ezek csak a francia tudósítók mindig az arab ellenségességre hivatkoznak, ez nem egyéb átlátszó trükknél.

Az arabok akiknek egész sora üldözött s elnyomott, nem lesznek soha sem arra kaphatók, hogy elnyomott zsidó vérokonaiak ellen fellépjenek. Arab-zsidó közlekedésnek meg kell történnie. Nem ünnepélyes frázisokat kell hangoztatni, hanem kölcsönösen megértetni egymással, hogy mit is akarunk. Az arab nép igazságszeretete sem fogja tűrni, hogy a földöntúli zsidók igazi otthonát ne leljenek, Palesztinát, mint a zsidó hagyományok letéteményese, legyen zsidó föld, de az igazi méltányos-

lásra mint „ollanra” célt, hanem annak hívőire, akik ellen pogromra uszítani méltóztatik mostanság is.

A proletárdiktatura után elegáns hintójában száguldozott az Országos Kaszinó tájékán, hogy közel legyen az antant-missziókhöz, akik az Astoriában székelték. Biztosra vette, hogy ismét tényező lesz Magyarországon. Nem sikerült. Egy csalódástól azonban nem ijed meg magyar politikus. Wekerle csak dünyögött és remélt:

— Az a hazug Romanelli — mondotta — bejárt hozzám a szenatóriumba és mindig azzal hitegetett, hogy az antant engem biz meg majd a kabinetalkitással. Már taljának sem lehet hinni!

Remélt. Azt hitte, majd a nemzetgyűlés választások után és itt is megbukott.

Barátai körében sirva fakadt és percekig zokogott, amikor hírül hozták neki, hogy a Belváros nem őt választotta, hanem az ébredő vezért.

Élete utolsó két évében végig kellett néznie a reakció tombolását, végig kellett szenvednie a látványt, amint a fórumon az ország söpredéke szent jelszavak alatt romlásba és szegénybe dönt egy jobb sorsra érdemes, szerencsétlen népet, amely az ő vezetése alatt annyi szép napot látott.

gyongyújtáshoz kapcsolódott. De azért átpislogott a politikai berkekre is.

És amikor Tisza István 1917. májusában a leégett Gyöngyöstre utazó Károly szalonkocsijában az általános választójog kérdésében végleg elintéztetett, újra az öreg beretvált arcu Wekerle körvonalai jelentek meg a politikai láthatáron. De még nem jött el az ő ideje. A fiatal király egy fiatal politikussal próbálkozott, a szabadgondolkodó Eszterházy Mór gróffal, aki a zsidó ügyvédet, Vázsonyi Vilmost vette maga mellé a választójog elkészítésére és végrehajtására. A kis zsidók isten ujját látták Vázsonyi kinevezésében, de a nagyok a Szabadság-tér körül, az irigységtől sápadozva, rosszat, de igazat jósoltak ebből: azt, hogy az antiszemitizmus, amitől az ország belseje és a front, Bangha páterék szivós propagandája következtében alá volt aknázva, förtózatosan fog kirobanni.

Amíg Wekerle fogta a kormányrudat, nem robbant. De az aknamunkát ő sem gátolhatta. Székesfehérvár aranyászú püspöke, Prohászka Ottokár kénkövet fújt a főrendiházban a zsidók ellen, Wekerle diplomatikusan, a kérdést körülkérte.

— Reméltem — mondta jó dunántúliaian — méltóságos főrend nem a zsidó vallásra, mint ollanra célt, mert hiszen az izraelita felekezettel becsúszott törvényeink védik.

A méltóságos főrend valóban nem a val-

ság és szeretet lengjen át ott mindent. Arab és zsidó egyforma kötelességekkel, de egyforma jogokkal is bírjon. A kisebbség éppen úgy mint a többség. Ez vonatkozik úgy a jelenre, amikor az arabok vannak többségben, mint a jövőre, amikor a zsidók százezrei fognak a zsidó kulturán dolgozni. Navetséges, hogyha francia lapokon keresztül az hirdégetik állítólagos arabok, hogy az arab kultúra veszélyben van, mert a zsidó kultúra azt kiszorítja, elnyomja. A kultúra nem nyomhat el semmit és senkit, a kultúra hűvös kincse az egész emberiségnek, bármilyen is legyen megnyilatkozási formája. A zsidó-arab közlekedésnek, mely barátkozásnak meg kell történni, az egész emberiség közös érdeke ez. Az arab eszme, a zsidó barátság útján csak nyerhet értékben és terjedelemben. Nem szabad egymást vételkedő ellenfélnek, vagy éppen ellenségnek látni, hanem egymás céljait kölcsönösen támogató és megértő barátnak. A zsidók megjelenése Előzsidában történelmi tény, amellyel éppen úgy számot kell vetni, mint az arab újjászületéssel. Ezzel a beszélgetés barátságos bucsu után véget ért.

L. M.

Jugoszlávia politikai és gazdasági helyzete

Trifkovic miniszter nyilatkozata

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Marco Trifkovic, a jugoszláv alkotmány kidolgozásával megbízott miniszter, aki külföldi nyaralásáról Bécsen keresztülutazott, érdekes nyilatkozatot tett a Neue Freie Presse munkatársának Jugoszlávia politikai és gazdasági helyzetéről.

Péter király halála — mondotta a miniszter — mély gyászba borította az egész országot. Sandor király uralkodása elé a nép nagy várakozással néz. Az ifjú király most egészsége helyreállítása céljából külföldön tartózkodik, de remélhető, hogy egészségesen kerül hamarosan haza. A királyság belpolitikai helyzete kielégítő. Uj alkotmányunk az ország minden polgárának teljes szabadságot biztosít nemzetiségre és felekezetre való tekintet nélkül. A törvényhozó testületi választásokra a hatóságok semilyen befolyást nem gyakorolhatnak.

Az alkotmánytervezet mellett a szerbek, horvátok és a szlovének szavaztak. A horvátok tekintélyes része, a Radics-pártiak, az utóbbi időben nem vettek részt az alkotmányozó nemzetgyűlés munkájában. A szerbek és a muzulmán vallású horvátok támogatják a kormányt. Tekintettel arra, hogy az alkotmányt sikerült megszavaztatnunk, az ország közléte erős fellendülésnek indult. A kereskedelem és az ipar főleg Horvátországban és Szlavóniában mutat örvendetes fejlődést: igen sok ipari és kereskedelmi vállalat van alakulóban. Az ipar terén egyedül Szerbia maradt kissé el.

Bár az ország közgazdasági helyzete jó, az állam pénzügyei rendezetlenek. Az állam még nem találta meg azokat a forrásokat, amelyekből a megnövekedett szükséglet fedezésére szükséges pénzüsségeket előteremthesse.

A háború következtében az egész ország igen sokat szenvedett és ezért a kormány jónak látta, hogy a lakosságot súlyos adóterhekkel még súlyosabb helyzetbe ne hozza. Természetesen azonban, hogy a kormány hamarosan kénytelen lesz adótörvényeivel a többi államhoz hasonlóan rendezni az ország zilált pénzügyi viszonyait.

Ami Ausztriához való viszonyunkat illeti — fejezte be a beszélgetést a miniszter — teljes részvétellel vagyunk Ausztria lakossága iránt, amely oly súlyos nélkülözéseknek van kitéve és minden lehető meg fogunk tenni, hogy enyhítsunk Ausztria helyzetén. A békeszerződés több kötelezettséget rótt Ausztriára Jugoszláviával szemben; bizonyos, hogy méltányos engedelmények alapján Ausztriára nagyon előnyösen fogunk ezekre a kötelezettségekre vonatkozólag meggyezni.

ugy tudna igazán e menne át, más-mondana és helyét spont azonban több e szert tenni. El- hogy ez formális ok teljes győzelmét

rdaklódés központ- és mindenki az ő upu környezetében s megerősítik, akik és Stere első fel-tása. Jellemző, hogy yminiszternek álli-argyalások minden-erescu visszatérése a kormánykörökben ződnek.

kormány mellett változás kérdéséhez s hozzájárul, aki a hosszabb cikket irt. nak, „a liberálistá- en mondott beszé- maga is belátja — tiszta liberálistá- Az országot csak theti amely szabad e. Nem lehet kétsé hogy az új válas- get eredményező- emokrata erők egye- oldalról olyan hírek rgának külön terve egoldására. Ezt a rálisok, mint az el- adhatónak tartja.

Habsburgok ellen

Excelsior” című lap ytattott a Párisban külügyminiszterrel, em politikai ügyben kis antant főcéljaul seken való minden sát. A Habsburgok a kis antant álla- natározásuk mellett. ondotta — a Habs- országba, mint ahogy enzollernek restaurá- yőzalmes államok a zsal a feltétellel kö- dinasztiák eltűnnek. a tehát formálisan

zásával fizetett és zemitizmus mint tör dagadnak hullámai. másodsor lendül a hatalmat már Appo- ki a magyar fajiság herubjait állította a és Polónyi Gézával államhatalomból való

ánffyban, sem Széll Istvánban nem lelt Keresztül és kasul kai problémák, kés- bomborodtak ki, de a nemzetiségek föl- nem érkezett el. ári választások (az is!) kilenc mandá- segeiknek. Talán ha minisztere Kristóffy ztanak és a nemze- an is úgy lehettek z országban, akkor zsidó-politika is más

előző évig Dánosra szemléltető, emlékir- em szorgosan gazdál- l törődve, ami a va-

Zsidó-arab megegyezés előtt

Tárgyalás az arab bizottsággal — Dr. Weizmann nyilatkozata

Londonból jelentik: Dr. Chaim Weizmann, a cionista világszervezet vezetője illetékes helyről felszólítást kapott, hogy a most Londonban tartózkodó arab delegációval tárgyaljon. Weizmann ebből az alkalomból a következő nyilatkozatot tette egy újságíró előtt:

— Már régen kifejezést adtam annak az érzésemnek, hogy nagyon örülnek, ha az arab nép képviselőivel tárgyalhatnánk, hogy módot találjunk, amely lehetővé tenné Palesztina benépesítését arabokkal és zsidókkal és hogy az ország haladásának az előnyei kölcsönösök legyenek. De értem meg mindenki, hogy egy ilyen konferenciának, amennyiben összejárnak, két előfeltétele van: mindkét tárgyaló fél legyen abban a helyzetben, hogy a megkövetendő megállapodást végrehajthassa és hogy ez a megegyezés összhangban legyen a balfour-i deklarációval.

Weizmann még kijelentette, hogy azon döntés folytán, mely szerint Palesztina a zsidók és az araboké, mindkét nép érdeke, hogy a legbarátságosabb viszonyban éljen egymással. Palesztinában olyan vidékek vannak, amelyeket ki kell fejleszteni. A cionisták mindent megtesznek ebben az irányban, anélkül, hogy az arabok jogait a legcsekélyebb mértékben érintenék.

Ezeket mondotta Weizmann: kérdés már most, hogy a barátságos szavak visszhangra találnak-e az araboknál.

Szeptember közepén kezdődik a román-orosz tárgyalás

Varsó, aug. 28. A román delegátusok, akik az orosz kormány kiküldöttjeivel Varsóban találkoznak, szeptember hó elején indulnak el. A román kormány értesítette az orosz szovjet varsói képviselőjét Karachowot, hogy a delegátusok szeptember hó 12—15. között Varsóba érkeznek és a tárgyalásokat azonnal megkezdik.

Elfogtak egy veszedelmes betörőt Végigfosztogatta az erdélyi városokat

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A betörővilág egyik fiatal, de máris rovtomultu tagja került hurokra tegnap Kecskeméti József személyében. Az alig huszonegyéves betörő már subanc korában többször rosszat tett a tűzre, amiért a szamosújvári javítóintézetbe került. Tavaly sikerült az intézetet önkényesen elhagynia s Kolozsváron át Bánfihunyadra szökött, ahol első dolga volt, hogy pénzt szerezzen. Egyik ismerősénél sikerült is neki. Megleste a háziakat, amikor munkára mentek, gyémánttal kivágta az egyik ablakot és úgy hatolt be az úresen maradt házba. Az egyik szekrényben talált tízezer koronát magához vette és Budapestre utazott.

Pesten csarhamar nyakára hágott a pénznek. Szerette az uri életet és ez tavaly nagyon drága volt a magyar fővárosban. Visszajött Kolozsvárra s kényszerűségből Jeszenszky András hóstáti gazdánál napazamoskodott. De csak két napig maradt szolgálatban. Harmadnap, mikor gazdája nem volt otthon, kulcsok segítségével kinyitotta a lakást, ahonnan öt aranygyűrűt, ruhaneműt és némi készpénzt vitt magával. A holmit Stefan János györgyfalvi lakosnak adta el. Az orgazda tanácsára azután a Honvéd-utca 116. számú házba tört be s itt is elég jó fogást csinált. Majd leruccant Gyulafehérvárra s Temesvár érintésével Nagyváradon dolgozott rövid ideig.

A mult hét folyamán ismét Kolozsváron tünt fel. Egy hóstáti gazda, aki felismerte, értesítette erről a rendőrséget. Rosenfeld detektív üldözöbe vette Kecskeméti, aki a györgyfalvi erdőbe menekült. Valószínűleg volt ott egy rejtékelye, ahol a ruhával akarta félrevezetni a detektívet. Két napi hajszá után mégis lefűlélték. Rosenfeld detektív beszállította a központi rendőrségre, ahol azonnal kilalgatták. Kecskeméti eddig mindössze hat betörést ismert be, melyek során nyolcvanezer lelt lopott össze. Nagyváradon és másutt viselt dolgai után most nyomoz a rendőrség.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség	977
Kiadóhivatal	844
Zs. N. Sz.	558

Karlsbad

Mindnyájunk tekintete odatapad a karlsbadi gyülekezeti felé; zsidó szívek dobbannak.

Istenem, tizenkilenc évszázad viharzott el fölöttünk, hogy nemzeti önállóságunk dacosan véres fölkelés után odalett; hova bolyongtunk, mikké lettünk! Legjobbainkat az asszimiláció szivta el a zsidó nemzet vérkeringéséből, nemzeti emlékeinket, irodalmi kincseinket „átértékelték” és a nemzeti lélek számára be nem fogadható módon modernizálták. Ha ráeszmélünk magunkra, ha befelé nézünk, szinte megdöbben a kérdés: vajjon zsidók vagyunk-e? Mennyi változatosságon mentünk át társadalmilag és gondolkodásban, mennyire hozzá kellett illeszkednünk különböző országok különböző gazdasági és lelki tagozódásához, mennyire velük és utánuk kullogtunk rossz ösvényeken!

Zsidók vagyunk! A cionizmus mutatta az utat a nemzeti regeneráció felé. Népiességünket sem idő, sem a körülmények változata nem tudta kiirtani belőlünk. Régi tanok, ősi szellemi kincsek elhomályosulhattak a történelem forgandóságában, a cionizmus, amely zsidó akarat és zsidó eszme egyben, eloszlatta a homályt. A fővilágosság kényeskedő firlefanca helyébe a zsidó őszinteség lépett, megtáruult a zsidó nép lelke és szemünk a karlsbadi testvérek felé néz: vajjon mit tartogatnak számunkra?

Mi lesz Zsidóországgal, mi az újjéépítés-sel? Lesz-e áldozatkészség a megalánlásban és szív és bátorság a kivételben? Lesz-e zsidó fegyveres erő, amely a munkát és a munka eredményeit örzi gonosz fölbörítési szándékok ellen? Kapunk-e biztató világosságot a mandátum miként való kezelése körül?

Zsidó szívek dobbannak e kérdésekre. Az első összejövetel egy régi demokrácia országában történt és ez jelazta, hogy az embe-riesség, a haladás jegyében indulunk nemzeti újjáéledésünk felé. A mostani egy új állam új demokráciájának levegőjében fog lezajlani és minden zsidó odanéző most: aki külső csodától, vagy aki az akarat csodájától várja a visszatérést. Aki érthetetlenül nézi a zsidó megmozdulást, mert zsidótlannal nevelték és aki áldó-imát mond, hogy ezt az időt megérhetle.

Odanézőnk a karlsbadi gyűlés felé, sor-sunk, zsidó lelkiünk irányítását várjuk onnan. Az üléseken, a mitingeken elhangzó minden szóra milliók figyelnek most. Zsidók és a zsidó nemzeti ügyet szimpátiával nézők.

Uj megnyilatkozásokat várunk. Zsidó munkára való utmutatást, nemzeti valóságokat, ténybeli dolgokat. Az akadályok őszinte, kertilés nélkül való kimondását. Nem félünk, nem riadunk vissza akadályoktól. Az eszme életkedvet lehel belénk és ezt a kedvet akadályok leküzdésére akarjuk használni.

— Miklós herceg Kolozsváron. A párisi egyetemen tanuló Miklós herceg szombaton délelőt érkezett Kolozsvárra. A fogadtatás után több magasrangú katonai kíséretében a repülőiskolát, a katonai árvaházat, az egyetemet és a templomokat látogatta meg. Délben diszebéd volt tiszteletére Patala tábornoknál, aki az egyetemi könyvtárba, a botanikus kertbe, a muzeumba kalauzolta el a herceget. Később a herceg megtekintette a sétateret, a strandfürdőt és a villamosműveket. Miklós herceg Erdély összes nagyobb városait meglátogatta.

— Vöröskereszt misszió az ukrán menekültek közt. Bukarestből jelentik: A targul-juui menekült-táborban a nemzetközi vöröskereszt egy megbízottja a népszövetség kiküldöttjével együttesen megvizsgálta a menekült ukránok helyzetét.

— Mégis elhalasztják a koronázást. Bukarestből jelentik: Szeptember elején fogja a kormány hivatalosan közölni, hogy a királyi pár koronázását elhalasztották. A koronázást valószínűleg a jövő tavasszal tartják meg.

— A görög király felgyógyult. Bukarestből jelentik: A görög követség közli, hogy Konstantin király, aki tudvalevőleg az utóbbi időben súlyos beteg volt, felgyógyult és néhány nap mulva már valószínűleg az ágyat is elhagyhatja.

— Wekerle temetése. Budapestről jelentik: Tegnap délután temették el Wekerle Sándort a Tudományos Akadémia előcsarnokából. Ravatalánál számos beszéd hangzott el. Bethlen István gróf miniszterelnök, aki a kormány nevében bucsuztatta Wekerlét, az ország halottjának jelentette ki az elhunytat. Bucsubeszédet mondott még Sipőc Jenő polgármester, Balogh Jenő az Akadémia nevében, Thöry Gusztáv kuriai elnök és Bárczy István.

— Pályázat az új vágóhidra. Megirtuk, hogy a város új vágóhidat akar építeni. Az erre vonatkozó pályázatot nemrég ki is írta, de a határidő rövidsége miatt, a vállalkozók kifogásolására, újabb pályázatot kellett kiírni. A terveket a mérnöki hivatal dolgozta ki olyformán, hogy a munkabér és anyag olcsóbbodásával az új vágóhid felépítése nem kerül kétmillióba.

— Ipari telepek Palesztinában. Lodzból jelentik: Scheinkien és Lusztarnik palesztinai iparosok kezdeményezésére „Tarsisja” névvel részvénytársaság alakult azzal a céllal, hogy palesztinai műhelyek számára motorokat és gépeket szerezzenek be.

— Változatlan az angol Palesztina politika. Londonból jelentik: A „Jewish Guardian” az arab delegáció londoni tartózkodása alkalmából arról értesül, hogy dr. Churchill el van határozva, hogy a palesztinai brit politika által régebben felállított elveket továbbra is fenn tartja tartani. Az idézett lap szerint a gyarmatügyi miniszternek nincs szándékában eltávolodni azoktól az irányelvektől, amelyeket ir Herbert Samuel állapított meg június 3-án tartott beszédében.

— Uj mozdonyok. Bukarestből jelentik: A németországi Henschel-gyárból érkezett tíz mozdony közül tegnap kettőt kipróbáltak. A mozdonyok Campináától Pradesálig 600 tonna megterhelést vittek.

— Külföldi diákok romániai tanulmányutja. Bukarestből jelentik: Szeptember hetekikén ötszáz olasz diák érkezik a román fővárosba. Ugyanakkor érkezik meg hétszáz francia egyetemi hallgató is a párisi egyetemekről. A diákok tanulmányozni fogják Romániát kulturális és gazdasági szempontból. A diákok a román állam vendégei lesznek.

Szenszációs kedvesmény!

Négy hónapig

szeptember 1-től december 31-ig kapja az UJ KELETET és

ingyen

ajándékképen az UJ KELET ÉVKÖNYVÉT, melynek boltiára 50 lei less, ha beküld 120 LEI előfizetési díjat. Ne mulassza el ezt az alkalmat és fisessen elő

a legolcsóbb, legtartalmasabb napilapra: az UJ KELET-re

Nagy léghajószerecséltenség negyvenhárom halottal. A Reuter ügynökség jelenti: Emberek ezrei voltak tanúi a világ legnagyobb léghajója, a Z. R. 3. elpusztulásának. A léghajó a levegőben kigyulladt és 49 utasa közül összesen 6 maradt életben, köztük a kapitány is. A kapitány nagy lélekjelenlétére vall, hogy a robbanás után a léghajót még a Humber folyó felé vitte, mert ha a városra zuhan, sokkal nagyobb áldozatokat kíván. A léghajó próbauton volt Amerikába. A Z. R. 3. a világ legnagyobb léghajója volt, 695 láb hosszú és 300,000 köbméter gázt tartalmazott s 6500 angol mérföldet futhatott volna be.

Felrobbant két kormányozható léghajó Hull felett. Londonból jelenti: Hull városa fölött két kormányozható léghajó összeütközött és felrobbant. A szerencsétlenségnek ötven halottja és sok sebesültje van.

Virágnap. Vasárnap délelőtt. A kellemes napsütésben fehérruhás leányok: Bönoth Haallijja. Kék-fehér kosarakban virág. Az arcukon mosoly és persely a kezükben. Mindenütt feltűnnek, az utcán, a sétatérén, a kávéházakban. Senkinek sem kegyelmeznek, akit a sors eléjük sodor. Nem kérnek, parancsolnak.

Rójjá le köteleességét a Zsidó Nemzeti Alappal szemben.

Parancsolnak és nevetnek hozzá. Ki tud nekik ellentállani? Learatnak mindent. Ha nem zsidók adnak, azt is megköszönik. Öt-tíz husz leiert egy szál öszirózsa. Sajátkezüleg tűzik fel és tovalibbennek. Szakálás zsidók mosolyogva tüzték fel a virágot, — hogy még egyszer meg ne adóztassák őket. Az egyik, hófehér bácsi, ravaszul hunyorgott:

— A feleségem kikaparja a szemem.

Persze, az elvek dühöngtek. Én szefárd vagyok, nem vagyok cionista és más kifogások. De a lányok nem vesztik el a kedvüket. Sorra járnak a kávéházak kártyaszobáit és irgalmatlanul szedik a tizedet a nyereségből. Csillogó szemmel találgatják, vajjon mennyi lehet a perselyben? És kíváncsian sereglenek össze a Nemzeti Alap iródájában, hogy megtudják, ki győzött a gyűjtés versenyében.

Visszavert bolsevista bandák. Kisenevből jelenti: Bolsevista csapatok meglámadták tegnap éjjel Rosina község mellett a román határőröket. Fegyverharc fejlődött ki, amire bolsevisták visszavonultak. Ugyanezen éjjel hét bolsevista katona Felsősztrutól balra gépfegyverrel felszerelve megtámadta a román határőrséget, de ezt a támadást szintén visszaverték.

Faisul Emir trónralépése. Londonból jelenti: Bagdadban a minap folyt le ünnepélyes keretek között Faisul Emir trónralépése az angol uralom által segített iraki birodalom trónjára. Mezopotámia angol fő kormányzója ez alkalommal az angol király sajátkezű üdvözlő iratát nyújtotta át az uralkodónak. Clemenceau a „Morningpost“-ban hevesen kikel Anglia ellen, amiért a franciákkal szemben ellenséges Faisult támogatja.

Elfogták Jelineket és Szabadost. Körülbelül három héttel ezelőtt Jelinek Béla, Korozsán Tódor és Szabados József, akiket egy cellába zártak, megszöktek a kolozsvári ügyészség fogházából. A rendőrség annak idején körtáviratban értesítette az összes romániai rendőrségeket a három betörő szökéséről és mindenüvé leadta a személyleírásukat is. Szombat este távirat érkezett a kolozsvári rendőrséghez Temesvárról, amelyben az ottani államrendőrség jelentette, hogy razzia alkalmával két gyanús egyént fogtak el, akik nem tudták magukat igazolni s kérték, hogy a rendőrség íméltelen közölje velük a körözött szökvények személyleírását. Ilea detektívönök telefonon tett eleget ennek a kérésnek. A temesvári rendőrség azonnal konstataulta, hogy a két fogoly Jelinek Béla és Szabados József, amit egyébként ők maguk is beismertek. A jelentés vétele után Ilea detektívönök értesítette az ügyészséget a váratlan fogásról és két detektívet azonnal Temesvárra küldött, hogy a hurokra került betörőket Kolozsvárra szállítsák

Szurájk készül a cseh fémiparban. Prágából jelenti: Ötvennégy fémipari vállalat elhatározta, hogy leszállítja a munkaidőt, a munkabért és a munkáslétszámot. Ezért a munkásság kimondotta, hogy beszünteti a munkát.

Nagy zavargások Indiában. Londonból jelenti: Indiában komoly zavargások törték ki. Délindianában a lázadók az öszes táviró és telefon huzalokat szétrombolták, a vasuti sineket felszedték. Munkásokat, akiket rendőri segítséggel a pusztítások helyrehozására küldtek ki, megakadályozták ebben. Két tiszt és két rendőr eltűnt. A postahivatalokat kirabolják. Lord Reading alkirály rendkívüli államtanácsot hívott össze Simlába. Egy Reuter jelentés szerint, különvonatokon szállítják a csapatokat a zavargások színhelyére.

Románia hamis ötszáz leiselek gyártásával vádolja Németországot. Berlinből jelenti: A német lapok nagy felháborodással tárgyalják, hogy Titulescu román pénzügyminiszter Párisban azt a vádat emelte Németország ellen, hogy a megszállás után pénz nyomó gépeket vittek magukkal és most is még ötszáz leiseleket hoznak forgalomba. Ebben az ügyben állítólag Titulescu Párisba utazik.

Az angol népszámlálás. Londonból jelenti: A most megtartott népszámlálás eredménye szerint Angliának, Skóciának és Walesnek egész lakossága 42.767.530 lelket számol. Ebből 20.430.623 férfi, 22.336.907 nő. A legutóbbi népszámlálás óta (1911-ben) a lakosság 1.936.134 személlyel, azaz 4,7 százalékkal szaporodott. London és külvárosai lakossága 7.476.168 at tesz ki. Birmingham, Anglia második legnagyobb városa egymillión alul van.

Két embert halálra gázolt a vonat. Tegnap délután a Torda és Abrudbánya között közlekedő vicinális vasut Bisztra állomás közelében két embert elütött. A két gazda a topanfalvi vásárról jött, ahol a kelleltenél többet ittak és így történt, hogy nem vették észre a közeledő vonatot. Mindketten meghaltak.

* Schlesak E. szimfonikus zenekara hangversenyez esténként az Európa kávéházban.

* Csodás hatása arcszépítő és finomító a Földes Margit crême. Zsirtalan, ártalmatlan, rögtön szépit.

KÖZGAZDASÁG

Románia gazdasági jövője

Blank Arisztid nyilatkozata a „Times“-ban

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Románia legnagyobb pénzügyi szaktekin-télye, Blank Arisztid, akit igen gyakran pénzügy-miniszter-jelöltként emlegettek, a „Times“ augusztus 20-iki számának közgazdasági mellékletében nyilatkozott Románia gazdasági ki-látásairól.

Blank Arisztid mindenekelett közlekedési nehézségeinkről beszélt. A közlekedés ügye — mondotta — befolyásolja legjobban az általános gazdasági helyzetet. Az utolsó hat hónapban lényeges javulás észlelhető, mégis ez a javulás nem olyan foku, mely alkalmas volna kielégíteni Románia megnövekedett területének gazdasági igényeit. A vasuti forgalom nehézségeinek oka az, hogy a háboruban leromlott vasuti anyag javítása lassan történik. Remélhető azonban, hogy a román államvasutakat hamarosan villamosüzemre lehet átszervezni, tekintve, hogy Nagyrománia megfelelő mennyiségű metángáz és vizeses fölött rendelkezik. A helyzet pillanatnyi javítására szükségesnek tartja, hogy a mozdonyokat sürgősen tegyék használhatóvá és építsenek ki néhány kiegészítő vonalat.

A forgalommal kapcsolatban megemlítette Blank Arisztid az ország vízi útjainak intenzívebb kihasználását is. A most használatos

két nagy vízi úton kívül több más folyót is hajózhatóvá lehet tenni, mint például a Zsilt, Oltot, Argést és Szeretet. Kétségtelen, hogy ezek a folyók a felhasználása a közlekedést nemcsak gyorsabbá, de olcsóbbá is fogja tenni. A közlekedésügy alapos rendezésének megvalósítására szükségesnek tartja, a barátságos külföldi gazdasági körök segítségét. Amennyiben a nyugati nagytőke országunk létérdekeinek veszélyeztetése nélkül rendelkezésünkre fog állani, Románia gazdasági ujjáépítését gyorsan fogjuk keresztülvinni.

Az angol újságírók kérdésére Blank Arisztid annak a véleményének adott kifejezést, hogy a külföldi tőkének a petróleumforrások kihasználására ne a román állammal, hanem az érdekelt magánosokkal tárgyaljanak.

Mostani petróleumkivitelünk háboru előtti kivitelünk felére csökkent: kétféle millió tonna helyett ugyanis alig egymilliót termelünk és emellett most Erdély és Beszarabia szükségletét is magunknak kell fedezni.

A vetésről Blank Arisztid azt mondotta, hogy bár nem olyan jó mint remélték, de mégis nagy exportlehetőségeket nyújt. Ennek hatása alatt és egy célszerűbb pénzügyi politika nyomán leromlott valutánk is lényegesen fog javulni. Végül annak a reményének adott kifejezést, hogy Románia, amelynek anyai élelmiszere, petróleuma és tizennyolc és fél millió hold erdeje van, Európa közgazdasági életének rövidesen egyik leglényegesebb faktora lesz.

Magyarországon is felszámolnak a külföldi biztosító intézetek. Budapestből jelenti, hogy a magyar pénzügyminiszter javaslatára kormányrendelet jelent meg, mely a külföldi biztosító társaságok Magyarországból való kivonulásáról szól. A rendelet szerint a magyar kormány az érdekelt államok kormányaival külön szerződést fog kötni a biztosító társaságok működéséről. Ilyenformán kilenc külföldi — elsősorban amerikai és angol — biztosító vállalat hagyja el Magyarországot.

A tiltott áruk behozatala. A minitorul Oficial 106. számában megjelent behozatali rendelet a kormányt feljogosítja arra, hogy a kereskedelmi és ipari miniszter előterjesztése alapján minisztertanácsi jegyzőkönyvek alapján dönthessen azon áruk behozatalára vonatkozólag, amelyeknek importja eddig meg volt tiltva. Az életbeléptetés és végrehajtás módzatainak megállapítása szintén a minisztertanács jegyzőkönyvei alapján történik.

Palesztina — hatalmas fogyasztó piac. Newyorkból közlik: A „Jewish Journal of Commerce“ legutóbbi számában T. Mostynak, egy newyorki nagy hajózási vállalat vezetőjének nyilatkozatát közli, aki most tért vissza hosszabb palesztinai utjáról. A nyilatkozat elején appellál az amerikai kereskedők jó érdekére és reméli, hogy nem hagyják kihasználatlanul azt a „nagyserű lehetőséget“, amelyet Palesztina nyújt az exportőröknek, különösen felhívja a figyelmét: mezőgazdasági gépek, textilárúk, butorok, épületes és fémcikkek szállítására, amelyeknek Palesztina hatalmas fogyasztó piaca. A saját vállalata — írja — nem hagyja kihasználatlanul az alkalmat és ruházati cikkekkel, acéllal, olajjal és autómobilokkal rendszeres forgalmat fognak lebonyolítani.

Tilos a repce kivitele. Bukarestből írják, hogy a minisztertanács a tavaszi és őszi repce kivitelét megtiltotta.

Fakiviteli illetékek. A központi vámigazgatóság újabbán a következő kiviteli illetékeket állapította meg: Fenyődeszka és fenyőgorendák: köbméterenként 10 lei, hulladéka 3 lei, tűzifa 1 lei, fenyőszilopok 45 lei.

A hamis lebeléyzősi germán leiket is bevaltják. A germán leiek bevonásakor tudvalevőleg a hamis lebeléyzősi bankjegyeket nem váltották be. A pénzügyi vezérigazgatóság legújabbán elrendelt, ezeknek a bankjegyeknek kiizetesét, amennyiben a Generala bankjegyek tulajdonosai a vezérigazgatóságtól arra engedélyt kapnak. Közlelbbi elvilágosítást a pénzügyi vezérigazgatóság ad

lei árfolyama mos eset mut körök már nap sajtó az árfolya jék az összes k tul a külfő dön kormány semm ad. Eddig ugya gelyben részest valuta kárara á Franciaországba nek kiizetéséné

Piatra nehézségek szemetek. Piatra Neamtulu tették az iparú vasuti szállításo 1-től kezdve k vonalon beszün

Zürich; aug. Amsterdam —, Paris 4562—, Milan 1001/2, Stochol —, Prága 700—, Buenosayres —, kor. —

Haggibbor— rodva és a sporte hűből kiabrandul napi barátságosnak idoben kifogastalat idoben, attól a pillá Farkas labdáját a gáta, a Victoria le telével olyan ijeszto „dojgozott“, amibe masutan vitték ki a Sajnos, Schmied b Csak a Haggibbor hogy a sorozatos, hatalmas verekedés berfeletit produká Holländer és kitünő Sugár. A Victori Maksay voltak.

CFR ifj.—K Takács és Kobory merközések közé. B

Haggibbor ifj. öt tartalékkal játszo

Haggibbor II. merköztes. A gólokat

Szatmár: Mak 3:0 (0:0). Végig fá tékkal győzta Makka

Temesvár: Ka

Nagyvárad: K (1:0). Állandó KAC

Marcinkievics és Cég

Szamosujvár: Biró: Winkler.

Dés: Unio— Biró: Czinczár.

Az ATE orszó Jól sikerült országos

ATE. A versenyen h tottak fel. Sikeresen versitetea atletán. Rés sikfutás II. oszt.: 1.

(TAC), 3. Steiner (AT fi (Universitatea) 12

m. 60 cm. 3. Halnay m. sikfutás II. oszt.:

mp. 2. Hegedus (ATE) 100 m. 1. Stein

3. Corcan (Universita kovinszki (TAC) 18 p

3. Kormányos (ATE). (ATE) 23-4 mp. Or

(TAC) 3. Erdei (AAC Wolf (ATE) 179 cm.

(ATE) 176 cm. (20 Barabás (Vulcani SC) cm. előny). A scrato

A lei ársése. Bukarestből jelentik: A lei árfolyama az utóbbi napokban oly rohamos esést mutatott, hogy az árfolyamot hivatalos körök már napok óta titkolják. A bukaresti sajtó az árfolyam javítására azt ajánlja, közöljék az összes külföldi missziókkal, hogy ezáltal a külföldön tanuló diákok részére a román kormány semmiféle valutaris kedvezményt nem ad. Eddig ugyanis a külföldön tanuló és segélyben részesülő diákok segélydíját a román valuta kárára állapították meg. Így például a Franciaországban tanuló diákok segélyösszegének kiizetésénél a frankot 1:2 számították.

Pistra Neamtuliban a szállítási nehézségek miatt bezárják az ipari üzemeket. Bukarestből táviratozzák, hogy Pistra Neamtului városának iparosai bejelentették az ipartügyi minisztériumban, hogy a vasúti szállítások nehézsége miatt szeptember 1-től kezdve kénytelenek a munkát az egész vonalon beszüntetni és a műhelyeket bezárni.

Valutapiac:

Zürich; aug. 27. Bukarest 707-60, Berlin 672—, Amsterdam —, Newyork 590, London 2176—, Paris 4562—, Milano 2517—, Brüsszel —, Kopenhága 1001/2, Stockholm 127 1/4, Krisztiania 79—, Madrid —, Prága 700—, Budapest 159—, Zágráb 330—, Buenosayres —, Varsó 23—, Bécs 70—, osztr. lebkor. —

SPORT.

Haggibbor—Victoria 1:0 (0:0). Csak elszomordító és a sportemberek nemese szolidaritásának híbeől kiabrándulva tudunk visszagondolni a tegnapi barátságosnak csufolt mérkőzésre. Az első félidőben kifogástalan volt a játék, de a második félidőben, atól a pillanattól kezdve (6. perc), amikor Farkas labdáját Bornstein szép lövéssel a hálóba ragya, a Victoria legénysége két-három ember kivételével olyan ijesztő durvasággal és embertelenséggel „dolgozott”, amiből fogható kevsen láthattak. Egymásután vitték ki a Haggibbor megsérült embereit. Snyos, Schmiéd bíró sem tudott rendet tartani. Csak a Haggibbor fegyelmegszegésének köszönhető, hogy a sorozatos, súlyosan durva támadásokból alafános veredés nem lett. A Haggibborban emberfeletit produkált a halvesor: Braun, Jacobi és Hübänder és kiténő volt: Bornstein, Lazarovics és Supar. A Victoria legjobb emberei Barabás és Maksay voltak.

CFR ifj.—KKASE ifj. 3:0 (1:0). A gólokat Takács és Kobory (2) lötte. Ez sem tartozott a fair mérkőzések közé. Bíró: Tuson.

Haggibbor ifj.—Victoria ifj. 0:0. A Haggibbor öt tartalékkal játszott. Bíró: Suciu.

Haggibbor II.—Victoria II. 2:0 (1:0). Nivótlan mérkőzés. A gólokat Sarkadi és Fische lötte.

Szatmár: Makkabea (Nagyvárad) — Olympia 3:0 (0:0). Végig fair mérkőzésben, szép összejátekkaig győzött a Makkabea, amelyet lelkes ünnepeltek.

Temesvár: Kadimah—Lippa SC 3:0 (0:0).

Nagyvárad: KAC (Kolozsvár)—Egyetértés 3:0 (1:0). Állandó KAC fölény. A gólokat dr. Hirsch, Marinkievics és Cégka lötte.

Szamosújvár: KKASE—Spárta 2:0 (0:0). Bíró: Winkle.

Des: Unio—Kolozvári MTE 2:0 (1:0). Bíró: Czinczár.

Az ATE országos atlétikai versenye Aradon. Jól sikerült országos versenyt rendezett tegnap az ATE. A versenyen három új országos rekordot állítottak fel. Sikeresen szerepeltek a kolozsvári Universitatea atlétái. Részletes eredmények: 100 m. síkfutás II. oszt.: 1. Stefan (TAC) 12 mp., 2. Heim (TAC), 3. Steiner (ATE). Súlydobás: 1. Morar Teofil (Universitatea) 12 m. 91 cm., 2. Wolf (ATE) 11 m. 60 cm., 3. Halmay (ATE) 11 m. 0-3 cm. 1500 m. síkfutás II. oszt.: 1. Grieshaber (ATE) 4 p. 48 mp., 2. Hegedus (ATE), 3. Kozovich (TAC) 400 m. síkfutás II. (oszt.): 1. Steiner (ATE) 57 mp., 2. Heim (TAC), 3. Corcan (Universitatea). 5000 m. síkfutás. 1. Bukovinszki (TAC) 18 p. 144 mp., 2. Szántó (ATE), 3. Kornánvos (ATE). 200 m. síkfutás: 1. Steinfeld (ATE) 23-4 mp. Országos rekord. 2. Schmiéd (TAC) 3. Erdei (AAC). Magasugrás handicap: 1. Wolf (ATE) 179 cm. (29 cm. előny). 2. Pálinkás (AMTE) 176 cm. (20 cm. előny). 3. holtversenyben: Barabás (Vulcani SC) és Glück (ATE) 174 cm. (14 cm. előny). A scratch Stefan (TAC) helyezetlen

maradt, azonban 171 cm. ugrásával megjavította a kolozsvári bajnoki versenyen felállított 170 cm. országos rekordját. 800 m. síkfutás: 1. Bukovinszky (TAC) 2 p. 10-2 mp. országos rekord: 2. Zsák (ATE), 3. Schwellengraber (AAC). Diszkoszvetés handicap: 1. Spolaric (AAC) 40 m. 72 cm. (540 cm. előny). 2. Bodea (Universitatea) 40 m. 29 cm. (980 cm. előny). 3. Wolf (ATE) 40 m. 0-7 cm. (560 cm. előny). Távolugrás handicap: 1. Szabolcsy (AVSE) 628 cm. (80 cm. előny), 2. Stefan (TAC) 598 cm. (30 cm. előny), 3. Barabás (Vulcani SC) scratch 591 cm. Gerelyvetés handicap: Halmay (ATE) 47 m. 0-5 cm. (12 m. előny), 2. dr. Corcan (Universitatea) 44 m. 80 cm. (6 m. előny), 3. Bodea (Universitatea) 43 m. 33 cm. (7 m. 50 cm. előny). Kalapácsvetés: 1. Bodea (Universitatea) 33 m. 93 cm., 2. Morar Teofil (Universitatea) 32 m. 69 cm., 3. Wolf (ATE) 27 m. 68 cm. 4x400 m. staféta: 1. ATE 3 p. 53-4 mp., 2. AAC, 3. AMTE. 800+400+200+200 olimpiai staféta: 1. ATE 3 p. 58 mp., 2. AAC, 3. TAC.

„SZÍNHÁZ”

HETI MŰSOR: MAGYAR SZÍNHÁZ

Kedd: Nebántsvirág. (Sereg Marcsa, szerző-dítt tag második föllépésével. Rendes helyárrakkal.)
Szerda: Tul a nagy krivánon. (34-eedszer. Részben új szereposztással. Rendes helyárrakkal.)
Csütörtök: A hattyu. (Ujdonság, először. Premiére helyárrakkal. A premiérebérlők helyeit hétfő délig fenntartja a pénztár.)
Péntek: A hattyu. (Másodszer. Rendes helyárrakkal.)
Szombat: Tosca. (Dr. Bródi Miklós a Takács Mihály szerződt tagok bemutatkozása. Opera-helyárrakkal. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Vasárnap d. u. 3 és fél órakor: Gróf Monte Cristo. (Mérésékelt helyárrakkal.)
Vasárnap este fél 8 órakor: Falu rossza. (Hajnal Klári, szerződtött tag első föllépésével. Rendes helyárrakkal.)
Hétfő: A hattyu. (Ujdonság, 3-daszor. Rendes helyárrakkal.)
 A műsorra tűzött előadások jegyei előre megválthatók a színház pénztáránál.

A színház iroda hírei: A hattyu. A premiérebérlők elővételei joga lejárt már s így a Hattyu csütörtöki előadására már minden jegy megváltható.

KERESKEDŐ-SEGÉD,

ki a rőfös-, divat- és rövidáru szakmában teljes jártassággal bír, román, magyar és német nyelvet beszéli, azonnali belépésre állást keres. — Cim a kiadóh vatalban. ....

NEUMANN M.

férfi- és leányka-ruha áruháza CLUJ-KOLOZSVAR, — FOTER.

Fresko férfi-öltöny tiszta gyapju Lei 750.—

Mindenféle porcellánárukat, krist-lyfehér üvegárukat, kőedényt és táblaüveget azonnal szállítunk

Ornament üveg és kift érkeztek

Szerezze be lámpáru szükségletét

Romlós Testvéreknél

ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD

Kérjen árajánlatot

Pénteken és a jövő hétfőn rendes helyárrakkal kerül színe Molnár Ferenc világszerte híres új darabja. A hattyu főszerepei így vannak kiosztva: Beatri, Lackó Aranka, Alexandra, Baróti Erzsi, Diminika, Áldor Juliska, Lymphorosa, Sarközy Blanka (aki a megbetegedett Miklósi Vargit szerepét vállalta mint vendég). Agi Táray, Albert, Lengyel, Jácint, Forgács Sándor. A próbák az igazgató vezetése mellett folynak. — Nebántsvirág és Tul a nagy krivánon. Két operett-előadást hirdet a heti műsor: Kedden a Nebántsvirágot, szerdán Farkas Imre Tul a nagykrivánon-ját adják. Mind a két szerepben Sereg Marcsa fogja a főszerepet játszani. Uj lesz Erna szerepében Kabdebó Duci is. — Gróf Monte Cristo — délután. Vasárnap délután mérsékelt helyárrakkal adják elő Dumas híres dramatizált művét, a Gróf Monte Cristot, a főszerepben Táray Ferencel. — Tosca. Szombaton este lesz az idei évad első opera előadása. Puccini Toscáját adják, a címszerepben Lé-vay Ilonával, Sarpio szerepében Bretán Miklóssal s Cavaradossi szerepében az új tenoristával, Takács Mihállyal.

Állandó zsidó színház Ruszinszkó-ban. Ungvárról jelentik: Az itteni zsupanátus a vendégezereplő Haór zsidó szintársulatnak egy évi időtartamra Ruszinszkó egész területére szóló játszási engedélyt adott. A szintársulat igazgatója úgy tervezi, hogy a ruszinszkói kerület részére állandó társulatot fog szervezni.

A mozgó mű-ora: Egyetem mozgóban: Kedden, szerdán, a Pathé-gyár szenzációs társadalmi drámája, Simon E. Brieux, a francia Akadémia tagjának ismert regénye után. Csütörtökön, csak egy napig, izgalmas kalandordráma, Szenvedélyek vihara. Gaumont-film. — Uránia-mozgóban: Kedden, Tolsztoj Leo világhírű drámája filmen, a Feltámadás. Főszerepben Mária Jacobini, A száműzöttek retentő nyomora a hőmezőben, a sajátos orosz élet, megkapó kerettel övez egy szerelmi történetet. Szerda, csütörtök, az amerikai Lux gyár izgalmasan érdekes cow boy dráma, A honkeresők. Egy férje után igyekező fiatal asszonyka szenvedései, a gyilkos indiánokkal és fehér gonosztevőkkel teli, amerikai éserdőkben. A katonai csapatok nagy harcra a rablókkal. — Apolló-mozgó, gyökeresen átalakítva, modern kiténő vetüdgepekkel felszerelve, szeptember 3-án nyitja meg kapuit egy hatalmas attrakcióval. Az Ufa-gyár csodaszép romantikus artista drámája kerül bemutatásra, szombaton, vasárnap és hétfőn: A fehér páva.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. t.
 Szerkesztőség: Calea Reg. Perelman (volt Ferenc József-ut.) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókkiadó- Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9.
Arad, Str. Alexandri 1.
Hivatal: Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Am Uj Kelet előfizetési árat:
 Egész évre 380— L Negyed évre... 100 L
 Fél évre... 200— L Egy héra .... 40 L

DEUTSCH K. I.
 üveg és porcellán nagykereskedés r. t.
Oradea-Mare — Nagyvárad,
 Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.
 Telefon 71 Interurban
 Állandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbaldi porcellán, díszmű- és konyhaberendezési cikkekkel.

KÁVÉCSARNOK
 és étterem jóitalok, naponta friss háziszütemények
GRÜNFELD-nél
 Oradea-Mare, Str. Saguna (volt Kapucinus-utca) 6
 Pontos kiszolgálás!! — Szolid árak!

A legjobb rum-essencia 65 lei,
más essenciók 75 lei kg.-ként!
 árban kaphatók
Glück Henrik gyárában
 Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Viet.
 1253
 (volt Kolozsvári-u.) 74

bb más folyót is például a Zsilt, Kétségtelen, hogy ása a közlekedést bhá is fogja tenni. ezésének megvaló-a, a barátságos ségét. Amennyiben ank léteerdekeinek felkészülésünkre fog jáépítését gyorsan

kérdésére Blank k adott kifejezést, petróleumforrások állammal, hanem gyaljanak.

ünk háboru előtti kétmillió tonna milliót termelünk Beszarabia szük-dezni.

zid azt mondotta, remélték, de ményujt. Ennek ha-penzügyi politika is lényegesebben reményének adott amelynek annyitizennyole és fél-ropa közgazdasági eglyenyegesebb fak-

felszámolnak intézetek. Budavar pénzügyminisztelet jelent meg, saságok Magyarors-zól. A rendelet z érdekelt államok st fog kötni a biz-öl. Ilyenformán ki-merikai és angol —agyarországot.

ozataja. A mu-n megjelent beho-feljogosítja arra, i miniszter előter-nácsi jegyzőköny-a áruk behozata-ek importja eddig etés és végrehajtás szintén a minisz-ján történik.

almas fogyasztó
 A „Jewish Journal” amában T. Mostyn-ózási vállalat ve-aki most tért vizs-áról. A nyilatkozat kereskedők jó ér-hagyják kihaszná-hetőséget”, amelyet rőknek, különösen ggazdasági gépek, és fémcikkek szál-zina hatalmas fo-állalata — írja — az alkalmat és olajjal és automo-almat fognak lebo-

tele. Bukarestből es a tavaszi és őszi

kek. A központi következő kiviteli Fenyődeszka és két 10 lei, hulla-nyenyőszlopok 45 lei.

egzésű germán
 germán leiek bevo-hamis lebelégyzést be. A pénzügyi elrendelt, ezeknek ét, amennyiben a donosai a vezérigaz- kapnak. Közlebbi zérigazgatóság ad

Háromszékvármegye zsidó hitközség előjárósága, Sepsiszentgyörgy

Pályázati hirdetés

A létesítendő elemi iskola részére egy zsidó pedagógiumot végz. férfi tanóra pályázatot hirdetünk.

Előnyben és nagyobb dotációban részesülnek akik a kántori teendők végzésére képesek és románul tanítani tudnak, — vagy nejük kézimunka-tanításra képesek.

A középiskolai növendékeknek délutánként 2 óras héber oktatást kell nyújtaniuk.

Pályázni szándékozók csatolják ajánlatukhoz képesítvényük hiteles másolatát, működési, erkölcsi bizonyítványukat, legújabb fényképüket; koruk és családi állapotuk valamint nyelvismeretük megjelölését.

Javadalmazás megegyezés szerint.

Csak egy évi próbaidő után történik a véglegesítés.

Pályázatok f. év szeptember hó 20-ig fogadtatnak el.

Háromszékmegyei zsidó hitközség Sepsiszentgyörgy

Dr. Kupferstich Ármán Dr. Fenyves Soma iskolaszéki elnök. hitközségi elnök.

Utazó

Ügyes vaskereskedőt magasabb korban, nagy fiz. fizetés és haszonrészesedés mellett azonnalra feivesz egy nagy kereskedő cég. Ajánlatok az eddigi tevékenység megjelölésére a „LÖBL” hírlap-irodába Timisoara, küldendők.

APROHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vastagabb betűvel 2 le. Legkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Angolból, franciából németből oktatók. Calca Victoriei (v. Kossuth Lajos-utca) 18. 2270-1

Okleveles izr. tanítónő kitűnő bizonyítványokkal állást keres. Molnár Margit Szatmár, Petőfi u. 45.

Egy zsidó tanító állást keres, ki תורה és תלמוד tanítana, esetleg sameszi állást is elfoglalna. Fizetési igénye havi 1800—2000 lei. Ajánlatok „Kittinó erő” jellegre a kiadóhivatal továbbít. 2424-1

Románul, németül és magyarul beszélő fiatal asszony megfelelő urifoglalkozást keres. Cím a kiadóhivatalban.

Könyv- és papírkereskedő, ki üzletvezetésben is gyakorlott, románul, magyarul és németül beszél, azonnal állást nyerhet. Írásbeli ajánlatok és eddigi működést igazoló bizonyítvány másolatok, igények megjelölésével Horváth Béla Petroseni címre küldendők. 2805-1

Keresek izr. nevelőnőt egy V-ik és egy II. gimnázista vagy polgárista leánygyermekem mellé. — Német tudás megkívánatik. — Német anyanyelvű előnyben. Grünberger Izidor, Tenke. 2420-1

Állami tisztviselő, zsidó jobb házból való két gyermeket ellátásra elfogad. Román, magyar, német nyelvben szakszerűen oktató. A lakásban fürdőszoba van. Cím a kiadóhivatalban.

Fészek-utcai két szoba konyhás lakásom elcserélném belvárosban egy szoba konyhással is. Megkeresések „Sürgős” jelleg alatt. 2406-1

Butorozott szobát keres két intelligens fiatalember. Cím: Gombos-nyomda — Minorita-utca.

Kiadó 700 darab tölgyfa deszka, 2—3 méter hosszú, 8 centiméter vastag 40—60 cm. széles. Cím: Serl Poplaca Resinar No. 258, fűrésztelep, Szabemegye. 2416-1

Orvostanhalgató első éves tankönyvek, műszerek, kötény eladó. Barzel vasútlet, Kolozsvár.

Hagyomány, felekezésmat minden mennyiségben szállít legszolidabbnak elismert cég. Stern Herman, Makó.

GOLDSTEIN, WEISZ ÉS DAVIDOVITS 1204 óra és órakel-lékek nagyban ORADEA-MARE, Ferdinand király-u. 8

HA verszegénységben, idegbetegségben, az ivarszervek idült bántalmában szenved, vegye meg a páratlan gyógyhatású — fűrdő cellokra használt — bitűző vásártelki természetes vaslevesét (Eisenmineralmoor, Moorsalz) kapható minden mennyiségben a Rózsa nagydrogeriában Cluj—Kolozsvár, Piata Unirii 26 (Mátyás kir. tér) — 1266

Zongorák: rövid keresztűros, — pianínók, perzsaszőnyegek, antik butorok és porcellánok jutányosan kerülnek eladásra

Sternberg 1266 ORADEA-MARE, SZR. LÁSZLÓ-TÉR 2

Grósz Adolf 1266 ortb. כשר vendéglője Nagyvárad, (Zöldfa-u.) Str. Nicolae Jorga 10

KRISTÁLY Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v. Mátyás király-tér) 26. Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és waggon-forgalom a külföld, valamint a belföld minden irányából és irányába. — — — Fuvardíjtaszítási és felőlvizsgálati iroda.

Megérkeztek a legújabb őszi-és téli modellek. Kalapformálásokat divatos formára, hozott kelméből jutányos árban elvállal. Masamód cikkek eredeti gyári árban kaphatók: Moskovits Rózsikánál — Unió-utca 9.

Saját érdekében ne cserélje össze a céget. NAGYBANI rövid-, kötött-, díszmü- és gyermekjáték-üzletemet saját raktárámba helyezem át Eisenstädter Fülöp Str. Regina Maria (Deák F.-u.) 13 Minden cikket leszállított árban árusítok

Megnyilt Str. Jorga (Jókai-u.) 6 sz. alatt STELLA fűszer- és csemege-üzlet Egy próbavásárlás meggyőzi Önt árának hihetetlen olcsóságáról, pontos és figyelmes kiszolgálásainkról

„Melissát” híriem, ha főzöm cukorkát akar!

Elvámolás! Nemzetközi szállítványok! AZ ERDÉLYI AUTOMOBIL SZÁLLÍTÁSI R.T. jutányos feltételek mellett vállal mindennemű szállítást, beraktározást, költöztetést saját párnázott butorkocsijaival úgy helyben, mint vidékre. — Vasúton szállítandó áruk biztosítását előnyös feltételek mellett vállalja Városi iroda: Cluj—Kolozsvár, P. Unirii (Mátyás kir.-tér 7. Telefon: 67 Vasúti iroda, raktárak és fuvartelep: Str. Căii Ferate 6. (Vasut u.) 6 Telefon: 4—67 Nemzetközi szállítványok! Elvámolás!

„UNIREA” Societate anonima pentru industria de bonboane biscuiti etc. si cartonaje FOST „TÖRÖK” S. A. STRADA ANTON PANU No. 6. — CLUJ FOST KRIZA-U. No. 6. Telefon 7-57 2268-1

„METROPOL”-ban Caffe-restaurant és elsőrangú cigány-zene estenként (1206) Csak egy ut vezet az erőhöz, egészséghez a páratlan hatású HIGIEA SOSBORSZESZ Kapható mindenütt! Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyészeti Gyár 1255 CLUJ — KOLOSZVÁR

SZALÁMI és mindennemű füstölt-áru, prima minőségű pos-tacsomagokban, utánvét mellett bárhova szállít legolcsóbban FRIEDMANN HERMANN szalámigyára, Satu-Mare (Szatmár) A szatmári főrabbi által kiállított hechser-rel kívánatra bármikor készséggel szolgálók

BLUMENFELD ÉS SIMON RT. CLUJ 1208 Bor, szesz, nagykereskedés, likör- és rangyár Ajánlja saját főzésű szilva-, seprúpálinkáját és cognacját, kitűnő likör- és rumkülönlegességeit, valamint finom uradalmi fajborait Str. Julia Maniu (v. Szentegyház-u.) 22

Budapest Svábhegyi Liget-Szanatorium klimatikus diétás gyógyintézet — vérszegények, gyomorbeteg, vesese-cukorbeteg és újjáalak-része. — Idegcsillító, hízaló- és fogó kurák

CHEMNITZI hapisnyák gyári lerakata: LÁSZLÓ JENŐ kötött-szövöttáruk nagykereskedése CLUJ, STR. REGINA MARA (VOLT DEÁK FERENC-UTCA) 18. SZAM Eladás kizárólag nagyban!

Idestova ny parlamentje hallg belső értele és nak a szétszört zarkáról jöttek égtáj felé, hog Izrael. Es tul e megszabják végt boldogabb utak végzetét, hogy a kodások után vé nek. A zsidó n nak ez a tizenke tizenkettedik órá már tul kell len vitatkozásokon, t csak a munkáho történelmet jelen beszélni kell, n kedvéért kell el vhat, minden e heményen, mint datnak elmeddó mert amit ma nagy cselekvések Tizenegy zsidóságnak az háboru kitöréséi alapozta a zsidó nép lekében és az idegoc népe belső munkája é látható eredmén tizenhétben meg deklarációt, az e pályes ígérlet a tására. A párisi békeszerződésről elismerték — és a zsidó népnek ennek koronája ezerkilencszázhus vilag nagyhatalm ország alapjait nemzeti otthona cionista világszer Tizenegy ke cionista munká esztendője. Az ör tártalan: elértük tak fel a rajongó leeresztették. M elértünk volna, nem várna ránk. uttörése csak ezt szép a lelkesedés örömtitizok is szé mi még nem ért nézni, nem örü is szükségünk va mellett, kár az rdálehelni. Akik